

מחלק המדבר ואינו יוצא מח' פס
מח' : פנימית יסודית

האיך התיירו לו לקבץ ברכה קדוש והלא על קל פנים מידי ספקא לא נפקא רזל
זה פרש לזקרון וכו' :

כ"י מ"ג ע"ב פ"ג ד' ס"א

ומי יודע נדאמו יום מסגל טבת כיום ופי נמי
נכר מלש וזכר נרמ טיב פסיס סכינ ועקום שכינ ומגדקו נכרי סיס ומגיל נמי סיס קדח
נכרס וזכר סגל

מח' פ"ג ע"ב פ"ג ד' ס"א

זהו לזקרון שלא תסמכה תורה טקט ספנו ואם אין לו יצא על יד הפסוק ודא הפסוק הוא ספגל פי שפך יום וז' כמ
שקטב וזכר פניס וזכר יצא קוד בראותא אפלו אם חיס הוא כפסת טקט כפסא לדל ספגו רמי כפסא כידה
ויזיז על פס. ונכר ספגל פאזכר אפס חתנטי. וז' יצא קוד על פי חתקט כפסת הפסוק.

מח' פ"ג ע"ב פ"ג ד' ס"א

א. דין א. ומקום השביעי בקדוש והבולה וכו' משמע דלענין חפלה מיהא יתפלל סל חול לא
מיבעיא לענין חיי ברכות דפשיטא דהא אפילו בשבת נמי אי לאו ולא אטרחהו רבנן הנה אמרין
לרו אלא אפילו הוכרת שבת לא מוכיר דדילמא לאו שבת ונמצא שקרן בחפלתו והואיל ואיה ליה זכרון
בקדושתא סני בהא. הרב המובהק פאר הרור מהר"ד פארוו נר"ו בספר למצנת לודד בקונטרס עינה
הקושית דף י"ג ע"א. והגם שיש לצרד דכיון דאמור רבנן שיקדש היה ריזכיר שבת בחפלה ולא יאכר יום
השבת הזה רק יום שבת סתם ושי"ך מיהא דיש נצוק שבת בכל יום מששת ימי השבת ככסודל ועמיס
הרב מר וקציעה. מ"מ נראה עיקר כדברי הרב נר"ו מסתמות השי"ס והפוסקים דלא אמרו אלא קדושה
הבולתא :

מח' פ"ג ע"ב פ"ג ד' ס"א

ש"ס מונה ששה ימים ומשמר יום אחד, כיצ ע' ס' מניד משמים
לכ"י תחלת פרשת משפטים דמתנאל מדבריו דאין זה
מענין ספק לבר רק אלל האיני יודע נעשה דבר עלמיי דשביעי
שכות בו הוא בעלם הכנת שלו וכוז מה שפיס יולא כשנה השביעית
הוא כיצ ענין שמיטה אלל דהיא שמיטה שלו כפרטיותו כשמיטת
הכלל כשביעית לכות היוכל פכיה וכוז מבוחר גם כשיטת הרדב"ז
חיל ס' ע"ז בלרובה דרך דכאן הוא דבר עלמיי פכיה ואלס
מש"ס מדפ שאחר שהגוס ליישוב ודע שטפה ועשה מלאכה כשנה
אינו חייב לא חטאת ולא אכס ולא וידוי כ"י ג"ס דמה שייכות
קרבן כאן הכי אין כאן שנת עביר וקרבן הכי אין כאן רק על
השנה וע"ס ס' משנת חכמים למהרי"ס חאניו זיל לוח תקי"ג
ע"ס :

מח' פ"ג ע"ב פ"ג ד' ס"א

ענין עבד עברי
כי תקנה עבד עברי וכו' - מאחר שאין השמיטה מוציאתו, למה יוצא
בשנה השביעית? אבל סוד הענין תלוי במה שאחז"ל, המהלך במדבר ואינו
יודע אימתי הוא שבת, מונה ששה ימים ושובת. וכן לעולם, מפני שכל
שביעי הוא שבת. כי כל הספירות שבת הן. וכן הענין בזה.

מח' פ"ג ע"ב פ"ג ד' ס"א

שאלת ממני אודיעך דעתי בענין השבת כי יש
חילק גדול בין השוכנים במזרח לשוכנים
במערב ונמצא שמה שהוא לאלו שבת הוי לאלו
חול :

תשובה דע כי שאלה זו נבוכו בה רבים ונכבדים
אבל אודיעך דעתי בה דע כי השבת
נמסרה לכל אחד מישראל שנאמר כי אות הוא ביני

ק"ו כ"ג

ששת ימים תעבד ועשית פלימלאכתך
ויום השביעי שבת ליהוה אלהיך
לא תעשה פלימלאכה אתה ו ובנה
ובתך עבדך ואמתך ובהמתך וגרך אשר
בשעריך :

מח' פ"ג ע"ב פ"ג ד' ס"א

אמר רב הונא
יהיה מהלך * (בדרך או) במדבר ואינו יודע
אימתי שבת כונה ששה ימים ומשמר יום
אחד הויא בר רב אומר משמר יום אחד
ומונה ששה במאי קמיפלגי מד סבר
כבריתו של עולם ובר סבר כארס הראשון
מתיובי היה מהלך בדרך ואינו יודע אימתי
שבת משמר יום אחד לששה מאי לאי מונה
ששה ומשמר יום אחד לא משמר יום אחד
ומנה ששה אי הכי משמר יום אחד לששה
משמר יום אחד ומנה ששה מיכני ליה
ועוד תניא היה מהלך בדרך או במדבר
ואינו יודע אימתי שבת מונה ששה ומשמר
יום אחד תיובתא * (דר' הויא) בר רב תיובתא
אמר רבא בכל יום ויום עושה לו בדי
פרנסתו [בר כההוא יומא] וההוא יומא
לימות * דעביד מאתמול שתי פרנסתו דילמא
מאתמול שבת הויא אלא * כל יום ויום עושה
לו פרנסתו אפילו ההוא יומא וההוא יומא
במאי מונר ליה בקדושתא ואבדלתא אמר
רבא * אם היה כבוד * מקצת היום שיצא בו
עושה מלאכה כל היום כולו פשיטא מר
התיבא כיון רשבת לא נפיק במעלל שבתא

[נמי] לא נפיק והאי אי נמי ברמישה בשבתא נפיק לישתרי ליה למיעבד
מלאכה תרי יומי קא משמע לן וזמנן דמשבת שירתא ומקרי ונפיק :

מח' פ"ג ע"ב פ"ג ד' ס"א

והיאך יאמר ברכות על הספק, דכי אמרי' 74 ספק
ברכה בראורית' חזר כשהו' יודע שהוא חייב
בברכה ודאי אלא שהו' מסופק אם כרך ואם
לאו 75. י"ל דספק ברכה לבטלה איסורי דרבנן
הוא 76 בלא 77 ברכה קאמר. אבל הראשון נר'
יותר נכון כפי' 78 לשון הגמ'.

77 נדצ"ל: איני בלא ברכה וכו'. וע"ע
שעה"צ ס' ודמ סק"ב.

מח' פ"ג ע"ב פ"ג ד' ס"א

בקדושתא ואבדלתא - לזכרון בעלמא שיהא לו שם
יום חלוק משאר ימים ולא תשחח שבת ממנו :

מח' פ"ג ע"ב פ"ג ד' ס"א

(פ) רש"י (סס) דה בקדושתא (ר"ן) ולא ריה נמי, וכןנו קנה לקרן

ודע כי נפל מחלוקת בין הראשונים מאי זה מקום מחחיל היום וגם מאי זה מקום מחחיל יום השבת עיין במ"ש בספר הכוזב ובעל יסוד עולם ולדעת כולם השוכנים בקצה המזרח השבת להם קודם מהשוכנים במערב ונמצאו אלו מותרים במלאכה בזמן שאלו אסורים אלא צריכים אנו לומר כי השבת ניתן לכל אחד מישראל כפי מקומו שימנה ו' ימים שלמים וישבות בשביעי ובוה יש זכר למעשה בראשית:

ב

וכיניכם וכמו שאות הברית הוא לכל א' וא' כן השבת נמסר לכל א' וא' וכיון שהשבת נמסר לכל א' בכל מקום שהוא מונה ששה ימים וכסוף הששה עושה שבת שהוא זכר למעשה בראשית שנאמר כי ששת ימים עשה ה' וגו'

חנן הכהנים חסדו ראשי אונן קריא

חקנו ורא זו נלמד חלל אפילי היחיד שהי' נמדני וסכח יום השנה דקיינוא לן מונח ששה ימים וסוזה . זכר חני שלמדתי נספר מלמד דור נסס בעל הקנה דכחז דהקניה וקגל שניהתו . כאלו הוא שנינה שנת בזמנו . ואיכו חזיקי (וכדלמוד רב חסדא נמכח קוניה קודם שחנאו ישראל היחה שכינה שרויה עס כל אחד ואחד מישראל שנאמר כי ה' אלהיך מחהלך בקרב מנחין) . וכמו ק כתב שאס יכניעו צירחלס זמן הניח לעשות יום הכיפורים צחשיעי כספורים שחוח עשירי . הולך הושג לרזן חס העולם . נלחי ספק יכביס על יס . כדי שלא יסיו צניו שחס קיומו של עולם כנכסלים צעוה ואיפור עטמו של יום :

חזון רב מצוכ ק"ב

(ו) ויש מי שכתב שעושין למ"ד קולות בלחש, ואנו לא נהגנו כן שלא לבלבל המחפלים, ומשלימין אותם אחר התפלה. וא"ת הרי החכמים היו חלוקים בעת ר"ה ויה"כ, ובאיזה מהם הוא עומד בדין? ⁴⁷⁶ כבר נשאלתי על כיוצא בזה לענין שבת בראשית ⁴⁷⁷, שהרי יש בין הדרים בקצה המזרח לדרים בקצה המערב כמו י"ב שעות, ונמצא שאין השבת שוה לכולם. והעליתי כי השבת נתן לכל א' וא' כפי האיקלים אשר הוא בו, והוא ית' שובת עם כל אחד כפי שבתו. והבאתי ראיה ממי שהיה במדבר ושכח שבת, דקי"ל מונה ששה ושובת ⁴⁷⁸. ועתה ראיתי שתירץ כיוצא בזה בספר קנה ⁴⁷⁹ על שאלתינו ח"ל אבל דע בני שאם יסכימו כלם לעשות יום הכפורים בט' כסבורים שהוא י', המלך יושב לרון העולם בלי ספק, כדי שלא יכשלו בניו שהם קיום העולם, ולמחר הוא חול. צא ולמד ממי שהוא במדבר ואינו יודע יום שבת מונה ו' ימים וכו' שובת והקב"ה מקבל שבתו כשבת בזמנו ואינו מזיקו. כן הדבר הזה ע"כ.

שאם אין אתה אומר כן אפילו בארץ ישראל יש חילוק קצת ואפילו תרצה לומר שע"י התוספת שאנו מוסיפין בכניסתו וכיצאיתו מתוקן מ"מ התוספת הוה דאורייתא היא ונמצא שאין כל בני א"י שוין בתוספת זה שהרי יש מהלך קרוב לר' ימים בא"י מן המזרח למערב ואפילו בעירות הסמוכות יש חילוק בזה בין טבריה לציפורי כדאמר ר' יוסי יהא חלקי עם מכניסי שבת בטבריה ועם מוציאיי שבת בציפורי אלא מאי אית לך למימר כי השבת ניתן לכל אחד כפי מקומו אשר הוא דר בו לפי שכבר נשלמו במקומו ששה הקפים שלמים ונכנס השביעי לקודם קודם ולמאוחר מאוחר.

ב

וגדולה מזו אמרו המהלך במדבר ולא ידע מתי הוא שבת מנה ו' ימים מיום שטעה ומקדש שביעי ומכרך בו ברכת היום ומכדיל במוצאי שבת ע"כ ואעפ"י שאינו עושה בכל יום אלא כדי חייו ה"מ מפני שהוא ספק שמא הוא שבת לכל בני אותו המחוז אשר הוא בו וחל עליו איסור שבת א"נ משום דאם הוא שבת הרי יש בו איסור שבת לכל בני העולם שאין חילוק בין השוכנים בקצה המזרח לשוכנים בקצה המערב אלא י"ב שעות או פחות ונמצא שזה עושה מלאכה בזמן שהוא שבת לכל מ"מ למדנו מדחיבהו לקדש שביעי משמע דלכל אחד נמסר לעשות זכר למעשה בראשית כל חד וחד כי אתריה

ב

תדע שאחד שהגיע לשוב וידע שטעה ועשה מלאכה בשבת לא חייבוהו להביא קרבן לא חסאת ולא אשם ולא וירדי משמע שקיים מצות שבת.

ב

עוד ראייה מהא דאמרין עכ"ם ששבת חייב מיתה ולא דוקא יום השבת אלא שקבע לו יום אחד לשבות בו משמע שכל מי שעושה מלאכה ששה ושובת יום א' סוף סוף שובת נקרא.

ב

עוד ראייה שהרי השבת ניתן במרה וממרה לא"י יש קצת חילוק שהרי מרה לדרום וא"י לצפון נמצא שלא היה השבת מצומצם בין מרה לא"י אלא שהוא יתברך צוה את השבת לישראל לכל אחד מהם או לכלם בכל מקום שימצאו שהרי גלוי וידוע לפניו יתברך שעתידין בניו לגלות לקצו הארצות ויהיה ביניהם מרחק גדול וטעם זה אנו צריכים לכל המועדות ויום הכפורים לפי שגם בהם תפול השאלה,

טו) ועוד אקרו בקספת צרובין ומ' ב, זה לשונו: אקר לה שמואל לרב יהודה: שגמיא, חטף ואכל, חטף ואשתי: ועלמא דאלינו מנה כהולא רמי. אקר לה רב לרב הנקרא: בני אס יש לך - היטב לך: שאין בשאול חטגנו. ואין לשנון התקומה. ואם תאמר: אנים לבני - חקיים בשאלו מי יגיד לך. ואם תאמר: אנים לבני ולבניתי - בני האדם דומים לעשבי השרה, הללו גוצצין ותללו טבלין. עד כאן לשונו. ופרש רש"י: חטף ואכל - אם יש לך ממן להקנות עצמך. אל תמתין עד למחר: שקא חסות, ושוב אין לך הנאה. ועלמא דאלינו מנה כהולא רמי - היום: ישנו ולקחו אינו. אם יש לך - קמון. ואין לקנות התקומה - עטבו. כי פתאם האדם מת חק - קוון. יגיד לך - אם נשאר כגדם. שקא שאבדו. הללו גוצצין ותללו טבלין - כלומר: קשהם גולים גדלה פתקוון ועצוון עתה. ואיצו צריך לראג עליהם. עד כאן לשונו.

טז) וצריך שיגיש שביע, שיום אחר כשבו עידשהו כלו לשם. כגדר כמה: מים שהלכו לו כהכל בצבוח אל ור שיקבחו. ודבר הארבוו בשער היהיה ה. שפונצרים ממה בגיהנם ימין על ימין. על סר תריץ. לכן צריך שיום אחר יקדש לצבוח קוון בקנשות יום השבת, לקנשת הרבוי תמלאכה תכבולו דכחות האדם בקוון. ולכן טוב שיתבונר במקום קוון, ויקדש כל חושיו קראו. ולא יספיק לבכל חשוכה יום שבת לכד, כי יום שבת נהן לו אלו לא חקא: אכל אמר שחקא וקנם כמה: מים - צריך שיום אחר כשבו לפחות ודשהו לשם, ראם אפשר לו - ויחר. וכן אמר כותר (מס' מ' ט, ט). שהיו שני אנשים תגרים פורשים מהישוב שני מים בקל שבו ע לצסק כחורה. וזה לשונו שם, על רבי חיא שהיה כדרך ומקא שני אנשים בכע עיל ואמר: ערבא גביהו, אמיתא להו: מאי עסקיכו באמר דאז אמרו: קונוי אנו. ותרי יומי בשבתא. גונוא מישוכא תסקס באוריתא, גוין דלא שקקין לון בני נשא בקל יומא ויומא. אמיתא: זקאה חלקבו. עד כאן לשונו.

טז) וקדשה היא במצוע, שאפשר שזכים אותה כל אדם החמיר בה: שאם ידעה לקדש עצמו כל ימי השבוע - לא יחמיר, תקרא בטל מהכל. ולכן ראוי להפוש בקדשה מעט מעט, ולימד מאנשי מעשה אלו הנזכרים, כי מה יחר לו בכל עקלו שיצמל תחת השמש' (מס' מס' קא' א, ג). ואין לו בעולמו אלא מה שהיא מתקדש ופורש מעניו העולם הזה ומתדבק בשם יתברך. וכן אמרו ויל בסבילמא (מס' מס' ס' ס' ס' ט) 'ואנשי קדש תהוין לר: ובי ישמצאל איבר: קדשותם קודשים - גר אתם שלי. עד כאן לשונו. בא לקדש מלח לר' שהיא מיתרת, וקבר שהנסוק פורשו: קשתהו אנשי קדש תהוין לר - גר אתם שלי. ותבנה: יש לט נסס להתקשר באמר, כמו שאמר הנחוב ויחל' ט: 'קדשים תהוין כדודש גרי: וזכו שהארבנו לציל כפרק הקודם (מס' ט, ט) שצורכין שהיו ישראל כלי מתיחס לכל קדשו. ומשמע הן אתה שומע לאו, שאם אינו מתקדש - אינו שלו. כי מה יחס לאדם ושמ' להתקשר עם הרוחני וקדוש. כעל כל הקדושות יתעלה ויתברך. אם אינו מתקדש ופורש מעניו העולם, תקרא שהוא גשמי ומשלים עליו הנשיה. ובר הוא אמר ואינו שלו. כי כל מה שאדם מתקדש, אפילו שהתיה קדשה מתקדש בסוד נפש - גר הוא שלו ויתברך בסוד אחר. כמו שיתבאר בעוד האל: ואם לאו - גר הוא אחר. ולכן המי ימו אל לבו להתקדש ולהתדבק בו יתברך כל מה שישל.

ידנה וכלל הסך הזה.

חור וקצוה סיון תשס"ו

בטור. ועושה קדוש והבדלה. כך כח חכמים יפה, לקבוע ברכה מפני הספק ואינה לבטלה, ויותר מזה עשו בייט שני של גלויות, אע"ג דלאו ספקא הוא, דהא בקיאינין בקבועא דירחא רק משום חשש רחוק. וכאן הוא ספק ממש, אפשר שפוגע בשבת האמיתי. ועוד בח"ל השבת משחנה, בכל מקום ומדינה, יש מדינה שנוהגת היום שבת, ובמדינה אחרת שכנגדה באורך הכדור הוא חול, ולא עוד אלא אפי' במדינה אחת עצמה, יכול להשתנות השבת לעוברים ושבים, כי ההולך ונוסע ממזרח למערב ומקף הכדור הארצי, ימצא בשוכו למקום שיצא משם, מפסיד בחזירתו למקומו הראשון הריח יום במספר ימי שנה,

כס) ואחר שפונש קדשת שבת היא זו, בכל יום חיב לחשב ולזכר קדשת השבת, כדי שיזכר עניי אמירתו. על דרך שאמרו (מס' ג' ט, ט) שוב יום אחר לפני מיתתו: ישוב היום וכריס. וזהו שאמר: זהו אחר זכרו מאחר בשבת: שאם יתקנה לך מנה יפה וכו'. ועל דרך זה הוא שזכר מאחר בשבת, שהוא בכחוחו, מה ששחיד למנו מנה יפה לגמשו לעולם שבת וכלו ארוך. ושם עמי מכבוד הנב אקריהם הלך גריה. ששל זה אמר שמאי (מס' ט, ט) מחר בשבת לשבתך. כי ששה ימים הם ששים שנה. שהם חר רב בני אדם (כ' ט' ט, ט) ומחר בשבת, שהוא היום הראשון, שהם עשור שנים הראשוניים, צריך להכין צידה לדרך. ועל זה נאמר (מס' ט, ט): "ששת ימים תעבד ועשית כל מלאכתך". ואמר 'כל מלאכתך' קרבי לך" - פורש: על המלאכה הרוחנית, מלאכה הנוהגת והמקוונת, שהיא שלך ואינה לזולתך: מה שאין כן לשאר המלאכות הגופניות, שקלם ישארו להלתו. וכן על זה קמן מס' ט, ט: "ששת ימים תלקטוהו, וביום השביעי שבת לא יהיה בו". שהוא רומז לעולם שבלו שבת, שאין שם צמיח תורה ומצוה, אלא קבלת שבה, כדפרשו רבותינו ויל (מ' ט, ט): מי שפרח בקרב שבת - יאכל כל בשבת וכו'.

כס) ורבי זמק אמר: שלא תהא מונה כדרך שאחרים מונים, אלא תהא מונה לשם שבת. וכן וכיתה אחרת נעלה מאד לכל הנמים. שאם הוכינה לבכיהימנה לו מנה יפה - פנס יהמנה פנס לא יהמנה. ולזה אמר, שהיא מונה לשם שבת: שימנה כיום ראשון: היום יום אחד בשבת; כיום שני: היום יום שני לשבת: שלישי לשבת וכו'. נקרא מקור שם שבת בכל יום יום. ולפי מה שפרשתי לעיל, שקל נמים יתקיים מיום השבת, שיום השבת היא זקנת המרבי שעליה חסב צגלת הששח נקרא השבת שרש לכל ששח ימי השבוע. ולכן בכל יום יום יום חיב: להשפיע בו מתדשת שבת, כמו שיתבאר. ולסעם זה הרשבי' עליו השלום בלשון המאמר שהצמתי לעיל (מס' ט, ט) ויהי, שאמר: 'מי השבת, דאנון ימי השבוע, גומין לישראל. ובר שקראן ימי השבוע ימי שבת. ותסעם, כדפרשונו: כי תנודה, שהיא השבת, מתעלמת בימי השבוע. ולכן הם נקראים ימי השבת.

טז) וכן קראתי שקבם הרב יוסף גיטיליא עליו השלום (מס' ט, ט) שיום שבת הוא זקנת מרבי לגנלה. זה לשונו: הבריאה בלה וכל נמצאים שקרא הקודש בדרך וזא - עלם סוד גנלה. ותכל כרא בנדה אתה, שהיא סוד שבת, והיא סוד מצואות צין כל גנלה. ובהקצא השבת, שהיא סוד נדה כל גנלה, נמצאו ששת ימי החל פביבטייה. והשבת האמצע נקראת קדש, איו לה בן ווג וכו' ט, ט, מס' ט, ט. והיא מקור כל השפע וכל הטובה לגנלה. ואין לך גנלה שאין בו סוד שבת. וששח ימי החל בלם חורים בעגלה בשעור סבת, עליו אין להוסיף ומקנו איו לגרע. כי קמי שעור הנזרה האמצעית, כך ששה שעורים כמותו סביב העגלה. ובכלם נקראים חלל העגלה. ונקרא חלל על לשון חלול, ולשון חלול מלשון חלל, ובכלם לשון אחד. כי בהפסול צין האמצעית, נמצאו בלם חילולים ומהללים וחללים. כי ימצא חלל, שקבר נאזה נשמתו מקנו, ונקרא הגוף חלול כלי נזרה אמצעית. וזהו סוד ששת ימי חל, יום השביעי קדש. עד כאן לשונו.

טז) והנה, כסעם שקבם הרב ויל עזר וספק למה שקבתי שצריך להשפיע מתדשת יום שבת לכל יום יום, סאחר שהנודה היא קיום הששה, והששה הם ששה שעורים סביב הנודה. ושם עמי מפי מורי עליו השלום, ששל זה אמרו ויל מס' ט, ט: דהולך במדבר ואינו יודע מתי יום שבת - מונה שבועה: מים מיום שנתן אל לבו שקחתו ויקדש שביע, שעושה קדוש ותברכה. הרי כפרוש, כי הפר לו לעשות שבת אף על פי שאמטוח אינו שבת. והנו מסעם: כי הנודה האמצעית, שהוא השבת, הולך עם עלם להשפיעם, ובכל יום יום יש בו מקצת שבת. ולכן בכל יום יום אינו עושה מלאכה יותר מקד שתקונו, משני שקל יום הוא ספק שבת.

טז) ויצענון מעשה נוכל לומר, כי העולם הזה הוא דומה למדבר, והאדם בו גוש מקום מנוחו, מנוח הנפש. וכעולם הזה, בהיותו נקדש אחר החשך בעצמו יתר, שבת יום השבת - יום שקלו שבת, שהוא עולם הנשמות, ששם עזר שבתו. ולכן מיום שנתן אל לבו שקחתו והוא רוצה לשוב בהשוכה, צריך שיהיו לעולם בגריו נקיים, ושלל יום יחשב שהוא שבת, שקא באותו יום יודמן לעולם שבלו שבת, כמו שאמרו (מס' ג' ט, ט) שוב יום אחר לפני מיתתו. ולכן לא יצשה מלאכה יותר מקדו שתקונו ליומו, כמוהו לדרך. כי שקא איו לו חיים אלא אותו היום לכד, ואין ראוי שיקדש וראג על עולם שאינו שלו. וכן לשם אמר אנך הקלך עליו השלום (מס' ט, ט): "דזכו לאחרים חילם": וכן מס' ט, ט: "צבד לא ידע מי אקסם". ואמרו (מס' ט, ט): "כי ריש לקיש הניח עקא ומוריקא", שהוא ועפרו, וזרא עלה: "דזכו לאחרים חילם".

נמצאו זה וזה מחולקים בשבת שלהם, מבני המדינה, שיצאו ממנה וששבו אליה, ששלשתן אינם שוים במנין, לכל אחד שבת בפני עצמו. אעפ"כ בשובו למקומו, על כרחו הוא נמשך אחר אנשי המקום שפגע שם, אין לו לשבות אלא אותו שבת של בני אותו מקום, מ"מ במדבר שאין שם ישוב קהל מישראל, השבת נמשך ונקבע על פי עובר אורח, כפי הדרך שבא לשם, אם ממזרח, או ממערב, ולפי מה שמוצא בחשבונו עושה שם שבת, והוא שבת שלו ממש לכל דבריו. אלא שהשבת הגמור האמיתי המוחלט, ודאי אינו אלא בארץ הקדושה, שעליה נתייסדו כל מצות התורה (כמ"ש הכוזרי [מאמר שני סי' יח-כ] ורמב"ן עה"ת [ויקרא יח, כה]) בעצם וראשונה, גם המצות שאינן תלויות בארץ, מ"מ עיקרן על ארץ ישראל נצטוו¹.

צ"ע איך ינהגו היושבים או נוסעים במדינות הסמוכות לקוטב, שלפי רוב הקורבה, מתארך היום, יש שיהיה חודש או שני חדשים יום אחד, וכן יותר, עד שימצא מקום יתארך היום חצי שנה, וכן הלילה חצי שנה, ותחת הקוטב לא יש יום ולילה כלל אלא כל השנה כולה הוא בין השמשות שם, לפי שאין באותו מקום עלית ושקיעת השמש, כי המשוה הוא אופקם, א"כ כיצד יעשו שם שבת. ונ"ל שיש למנות שם שבעה ימים שוים של כ"ד שעות שוות שלנו, ומחשב מיום שהגיע לשם, מונה הימים בשעות, ומקדש שביעי, כדרך שנוכר לעיל להולך במדבר².